

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра журналістики та українознавства

06-10-73М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи з
навчальної дисципліни **«Правові та морально-етичні основи
журналістики»** для здобувачів вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою
«Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» денної та
заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 2
від 19 жовтня 2021 року

Рівне – 2021

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни **«Правові та морально-етичні основи журналістики»** для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Сухаревська Г. В., Шийка С. В. – Рівне : НУВГП, 2021. – 26 с.

Укладачі: Сухаревська Г. В., кандидат наук із соціальних комунікацій, старший викладач кафедри журналістики та українознавства; Шийка С. В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики та українознавства.

Відповідальний за випуск: Малевич Л. Д., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри журналістики та українознавства.

Керівник групи забезпечення
спеціальності 061 Журналістика

Супрун В. М.

© Г. В. Сухаревська,
С. В. Шийка, 2021
© НУВГП, 2021

ЗМІСТ

I. Вступ	4
II. Теми практичних занять	6
Тема 1. Загальна етика.....	8
Тема 2. Документальні нормативні джерела журналістської етики.....	9
Тема 3. Регулювання порушень етичних вимог.....	10
Тема 4. Службова етика журналіста.....	11
Тема 5-6. Професійні принципи та норми журналістської етики.....	12
Тема 7. Етико-моральні критерії журналістської та рекламної діяльності в інформаційному суспільстві.....	13
Тема 8. Правовий статус засобів масової інформації в інтернет-середовищі.....	14
Тема 9. Доступ до публічної інформації.....	15
Тема 10. Захист журналістських джерел.....	16
Тема 11. Авторське право в мас-медіа.....	17
Тема 12. Свобода слова як принцип діяльності ЗМІ.....	18
Тема 13. Норми діяльності вітчизняних мас-медіа під час виборчих кампаній.....	20
Тема 14. Редакційні принципи Бі-Бі-Сі.....	21
Тема 15. Декларація принципів американського товариства редакторів газет.....	22
Тема 16. Західний досвід саморегуляції журналістського середовища.....	23
III. Рекомендована література	24

I. Вступ

Навчальна дисципліна «Правові та морально-етичні основи журналістики» вивчає основні правові та морально-етичні орієнтири, яких журналіст має дотримуватися під час виконання своїх професійних обов'язків. Головна місія працівника мас-медіа – сприяти забезпеченню права громадян на одержання оперативної інформації, зміцненню моральних та етичних засад суспільства, збереженню національних та культурних традицій. Саме це зобов'язує його у своїй діяльності завжди бути об'єктивним, коректним та відповідальним за свою справу. Виконуючи фахові функції, журналіст має керуватися відповідними етичними нормами, поєднуючи їх з власним світоглядом та власною позицією, якої повинен дотримуватися, не порушуючи ні законів, ні моралі.

Метою вивчення дисципліни є формування професійної моральної культури журналіста, який зобов'язаний дотримуватися вимог журналістської етики, свідомо формуючи моральну культуру соціуму через ЗМІ, та з'ясувати місце правових та морально-етичних засад у теорії соціальних комунікацій і в системі знань, розкрити сутність морально-етичних норм як унікального соціокомунікативного явища.

Основні завдання:

- здобути системні знання про демократичні, ціннісно-етичні орієнтири, етичні вимоги, закріплені в міжнародних, національних, корпоративних нормативних документах із журналістської етики;
- сформувати моральну свідомість журналістів, виробити навички дотримання професійних етичних вимог;
- виробити вміння урегульовувати моральні проблеми в професійній діяльності, а також підвищити моральну культуру майбутніх журналістів;
- проаналізувати джерела вивчення правових та морально-етичних засад;
- усвідомити площину застосування здобутих знань у журналістській практиці.

Методичні вказівки містять повний перелік змістових модулів, тем і питань з курсу, які має опрацювати студент, список рекомендованої літератури. Плани практичних занять згруповано за змістовими модулями і темами. До плану кожного практичного заняття додано перелік основної літератури та запитання і завдання для самоконтролю.

II. Теми практичних занять

Загальна кількість годин – 180.

Лекції (денна/заочна) – 32/8.

Практичні заняття (денна/заочна) – 32/10.

Самостійна (денна/заочна) робота – 116/162.

№ з/п	Назви тем практичних занять	Денна, год.	Заочна, год.
1.	Загальна етика	2	
2.	Документальні нормативні джерела журналістської етики.	2	2
3.	Регулювання порушень етичних вимог	2	2
4.	Службова етика журналіста	2	
5-6.	Професійні принципи та норми журналістської етики	4	
7.	Етико-моральні критерії журналістської та рекламної діяльності в інформаційному суспільстві	2	2
8.	Правовий статус засобів масової інформації в інтернет-середовищі	2	
9.	Доступ до публічної інформації	2	2
10.	Захист журналістських джерел	2	
11.	Авторське право в мас-медіа	2	
12.	Свобода слова як принцип діяльності ЗМІ	2	2
13.	Норми діяльності вітчизняних мас-медіа під час виборчих кампаній	2	

14.	Редакційні принципи Бі-Бі-Сі	2	
15.	Декларація принципів американського товариства редакторів газет	2	
16.	Західний досвід саморегуляції журналістського середовища	2	
	Разом	32	10

Змістовий модуль 1. Етичні основи журналістики

Тема 1. Загальна етика

План

1. Предмет, мета і завдання, теоретичні засади курсу.
2. Походження терміна "етика".
3. Питання етики.
4. Етика як наука.
5. Сфера моральності.
6. Гострі моральні проблеми в ЗМІ: дифамація, компромат, жорстокість, насильство, скандали, «джинса».

Рекомендована література

[2, 3, 5, 17, 18, 27, 29]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Окресліть предмет курсу «Правові та морально-етичні основи журналістики». Яка мета і завдання курсу?
2. Розкажіть про походження терміну «етика».
3. Розкрийте структуру етики як науки.
4. Сформулюйте основні завдання етики.
5. У чому актуальність «золотого правила моралі»?
6. Схарактеризуйте особливості й значення моральної культури ЗМІ.
7. У чому суть морального виховання на сучасному етапі розвитку суспільства?
8. Чому морально-етичні проблеми належать до глобальних проблем сучасності?
9. Яким, на вашу думку, має бути «ідеальний журналіст»?
10. Що заважає сучасним журналістам повністю відповідати вимогам до «ідеального портрету»? Що заважає особисто вам?
11. Успіх журналіста – у чому він відображається (гроші, слава, внутрішнє задоволення)?

12. Чи заважають етичні принципи досягти журналісту успіху? Чи, навпаки, допомагають?
13. Напишіть есе «Характеристика журналіста».

Тема 2. Документальні нормативні джерела журналістської етики

План

1. Типологія документів із журналістської етики.
2. Українські документи з журналістської етики та їх вимоги.
3. Міжнародні документи з журналістської етики.

Рекомендована література

[2, 3, 5, 17, 18, 27, 29]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність регулювання у сфері журналістської етики?
2. Назвіть відомі вам типи документів із журналістської етики.
3. Які види регулювання застосовуються у вітчизняній журналістиці?
4. Які завдання повинен вирішувати Редакційний статут?
5. Назвіть основні законодавчі акти, які регулюють правовідносини у сфері інформації в Україні?
6. Які професійні, творчі спілки та громадські організації здійснюють професійне регулювання у сфері журналістської етики?
7. Якими, на вашу думку, є сучасні етичні проблеми вітчизняних ЗМІ?
8. Які етичні проблеми доводилося вирішувати вам (вашим знайомим) під час підготовки журналістських матеріалів?
9. Чи існує вичерпний перелік журналістських стандартів?
10. Яким чином досягнути збалансованості журналістського матеріалу?

Тема 3. Регулювання порушень етичних вимог

План

1. Поняття ціннісно-етичного регулювання і його види.
2. Органи саморегулювання та їх санкції.
3. Самоконтроль журналістів.
4. Редакційне, корпоративне регулювання.
5. Правове регулювання моральних вимог.
6. Міжнародне регулювання порушень

Рекомендована література

[2, 3, 5, 17, 18, 27, 29]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст поняття «ціннісно-етичне регулювання». Назвіть його основні види.
2. Розкажіть про органи саморегулювання та їх санкції.
3. Що таке самоконтроль журналістів?
4. Розкрийте суть поняття редакційне та корпоративне регулювання.
5. Як здійснюється правове регулювання моральних вимог?
6. Що таке міжнародне регулювання порушень?
7. Підберіть 6-7 найвлучніших, на вашу думку, афоризмів, присвячених правдивості журналіста.
8. Проведіть методом експертних оцінок аналіз однієї аналітичної публікації вітчизняного Інтернет-ЗМІ та публікації одного закордонного видання (в оригіналі або в перекладі). Які висновки можна зробити?
9. Яким чином оцінити медіа-текст на предмет дотримання журналістських стандартів?

Тема 4. Службова етика журналіста

План

1. Норми службової етики журналіста.
2. Документи, що містять вимоги службової етики журналіста.
3. Службові етичні обов'язки журналіста, етичні обмеження та заборони.
4. Службові етичні стосунки журналіста з колегами.
5. Етичні стосунки «журналіст-автор».
6. Етика службових стосунків журналіста і джерела інформації, адресата інформації, діючої особи матеріалу, власника ЗМІ, редактора, спонсора, рекламодавця.

Рекомендована література

[2, 3, 5, 17, 18, 27, 29]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Розкажіть про норми службової етики журналіста.
2. Назвіть документи, що містять вимоги службової етики журналіста.
3. У чому проявляються службові етичні обов'язки журналіста, етичні обмеження та заборони?
4. Якими повинні бути службові етичні стосунки журналіста з колегами?
5. Якими є вияви міжособистісної журналістської етики?
6. На яких принципах базуються професійні відносини журналіста з колегами?
7. Що таке журналістська солідарність?
8. Схарактеризуйте етику службових стосунків журналіста і джерела інформації, адресата інформації, діючої особи матеріалу, власника ЗМІ, редактора, спонсора, рекламодавця.
9. У чому виявляються спільні риси професійної етики на різних (редакційний, національний) рівнях?

10. Чи повинен журналіст по-різному ставитися до членів колективу, залежно від їхньої посади?
11. Що насамперед повинен навчитися журналіст-початківець під час стажування (навчання)?
12. Яких знань, на вашу думку, не вистачає і досвідченим журналістам?
13. Підготуйте план проведення акції журналістської солідарності у вашому місті (області). На яку проблему буде звернута ваша увага? Яким чином ви зможете залучити до акції ваших колег? Якими засобами ви зробите вашу акцію 1) бюджетною, 2) істотною, 3) яскравою і пам'ятною, 4) результативною?

Тема 5-6. Професійні принципи та норми журналістської етики

План

1. Кодекс професійної етики журналістів.
2. Регулювання порушень етичних норм.
3. Специфіка і завдання журналістської етики.
4. Критерії журналістської етики.
5. Етичні цінності журналістів.

Рекомендована література

[2, 3, 5, 17, 18, 27, 29]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. У яких документах визначаються посадові обов'язки журналіста?
2. Які права має журналіст?
3. Назвіть основні критерії журналістської етики.
4. Чи виправдані неетичні методи збору інформації, коли журналіст працює над суспільно значущою проблемою? Що є критерієм? Що робити у разі сумнівів?

5. Чи повинен журналіст повний робочий день перебувати у редакції?
6. За яких обставин журналіст має право відмовитися від підпису під матеріалом?
7. За яких умов можлива відмова від редакційного доручення?
8. На яких принципах повинен організовувати свій робочий час журналіст?
9. Уважно проаналізуйте міжнародні, національні та корпоративні нормативно-етичні документи. Складіть перелік найуживаніших професійних обов'язків журналіста.
10. Розробіть власний етичний кодекс поведінки, що регулює Ваші професійні відносини з колегами (не менше 5-ти позицій).

Тема 7. Етико-моральні критерії журналістської та рекламної діяльності в інформаційному суспільстві

План

1. Етико-моральні критерії медіадіяльності.
2. Етичні вимоги в процесі роботи з фактами і джерелами інформації.
3. Переваги дотримання етичних норм.
4. Поняття реклами та її різновиди.
5. Вимоги до реклами.
6. Особливості розміщення реклами на телебаченні, радіо та в пресі.
7. Обмеження щодо окремих видів товарів та послуг.

Рекомендована література

[2, 3, 5, 17, 18, 27, 29]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Розкажіть про етико-моральні критерії медіа діяльності.
2. Назвіть основні етичні вимоги в процесі роботи з фактами і джерелами інформації.

3. Які існують види комерційної реклами в ЗМІ?
4. Схарактеризуйте етичні принципи комерційної реклами в ЗМІ.
5. Як регулюють порушення етичних вимог комерційної реклами в ЗМІ?
6. У чому полягає проблема прихованої реклами, її форми, різновиди та прийоми?
7. Які, на Вашу думку, національні морально-етичні норми та традиції має прищеплювати українська журналістика?
8. Поясніть роль ЗУ «Про захист суспільної моралі» у контексті журналістської практики. Які основні напрями державного регулювання обігу інформаційної продукції, що негативно впливає на суспільну мораль?
9. Розробіть концепцію власного журналістського проєкту, який би сприяв утвердженню національної ідентичності українця (письмово).
10. Підготуйтеся до диспуту «Інформаційний простір України й безпека дитини». Назвіть українські телевізійні проєкти, які деструктивно впливають на психіку дитини. Обґрунтуйте свою думку, посилаючись на наукові розробки у галузі психології та соціальної педагогіки.

Змістовий модуль 2. Правові основи журналістики

Тема 8. Правовий статус засобів масової інформації в інтернет-середовищі

План

1. Інтернет як домінантна сфера сучасної інформаційної діяльності.
2. Правове регулювання онлайн-медіа в Україні.

Рекомендована література

[1, 3, 4, 6, 8, 22, 23, 28, 31, 33, 35, 36]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Поясніть, чому Інтернет-ЗМІ – це комунікаційний феномен інформаційної епохи?
2. Назвіть специфіку й складники етики Інтернет-ЗМІ.
3. Схарактеризуйте мережеву культуру українських Інтернет-ЗМІ.
4. Дайте визначення поняття нетикету.
5. Як здійснюється регулювання моральних проблем Інтернет-ЗМІ України?
6. Оберіть будь-яке українське Інтернет-видання (приміром, «Кореспондент.net», «Український тиждень», «Українська правда») та проаналізуйте у ньому порушення етичних професійних стандартів.
7. Якими нормами регулюється інформація в Інтернет-просторі?
8. Назвіть основні принципи безпеки в мережі.
9. Якими є етичні засади діяльності журналіста в мережевих медіа?
10. Яким чином верифікувати інформацію, отриману з Інтернет-джерел? За якими ознаками можна зробити висновок про те, що дане джерело в мережі є надійним?

Тема 9. Доступ до публічної інформації

План

1. Публічна інформація.
2. Міжнародні стандарти.
3. Забезпечення доступу до інформації.
4. Запити на інформацію.

Рекомендована література

[1, 3, 4, 6, 8, 22, 23, 28, 31, 33, 35, 36]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що таке публічна інформація?

2. Схарактеризуйте міжнародні стандарти публічної інформації.
3. Як здійснюється забезпечення доступу до інформації?
4. Розкажіть, як здійснюються запити на інформацію.
5. Що таке конфіденційна інформація?
6. Назвіть основні критерії віднесення інформації до таємної.
7. Законспекуйте основні положення ЗУ «Про доступ до публічної інформації».
8. Що ви знаєте про оформлення запитів на інформацію, строк розгляду запитів на інформацію; відмова та відстрочка в задоволенні запиту на інформацію?
9. Ознайомтеся з процедурою оформлення запиту інформацію. Оберіть тему запиту до суб'єкта владних повноважень. Оформіть відповідно до вимог запит на інформацію до будь-якого органу державної влади або місцевого самоврядування.

Тема 10. Захист журналістських джерел

План

1. Поняття захисту журналістських джерел.
2. Міжнародно-правовий захист журналістських джерел інформації.
3. Гарантії захисту журналістських джерел в українському законодавстві.

Рекомендована література

[1, 3, 4, 6, 8, 22, 23, 28, 31, 33, 35, 36]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Розкрийте суть поняття захисту журналістських джерел.
2. Як здійснюється міжнародно-правовий захист журналістських джерел інформації?
3. Розкажіть про гарантії захисту журналістських джерел в українському законодавстві.

4. Що означає «суспільно необхідна інформація» з точки зору правових засобів забезпечення свободи слова?
5. Назвіть основні способи реалізації права на доступ до інформації
6. Чи є опублікування публічної інформації в ЗМІ або на офіційному сайті в Інтернеті підставою для відмови в наданні інформації за запитом?
7. Чи має право журналіст не розкривати свої джерела інформації?
8. Що таке «ліцензія на мовлення»? Яким є порядок та умови отримання такої ліцензії?
9. Журналіст О. звернувся до Міністерства культури України з проханням надати йому копію наказу міністерства № 555, прийнятого в червні 2011р. Однак журналістові було відмовлено у задоволенні його запиту на тій підставі, що цей наказ міністерства має гриф «для службового користування».

Розкрийте підстави та умови віднесення відкритої публічної інформації до службової? Яка інформації не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом? Чи може наказ Міністерства культури України бути віднесеною до службової інформації та отримати гриф «для службового користування»?

10. Районна рада ухвалила рішення, яким заборонялося неакредитованим радою журналістам бути присутніми в якості репортерів на відкритих засіданнях ради та її органів. Однак журналісти вважали, що дане рішення місцевої ради є незаконним і грубо порушує гарантії діяльності ЗМІ, передбачені Законом України «Про інформацію». Тому вони звернулися до суду з позовом щодо визнання рішення районної ради незаконним.

Чи потрібна журналістам акредитація для того, щоб бути присутніми на засіданнях місцевих рад та вести на них відеозапис? Яким мало б бути рішення суду по даній справі?

Тема 11. Авторське право в мас-медіа

План

1. Поняття авторського права.

2. Об'єкти та суб'єкти авторського права.
3. Виникнення авторського права.
4. Особисті немайнові і майнові права авторів.
5. Суміжні права.

Рекомендована література

[1, 3, 4, 6, 8, 22, 23, 28, 31, 33, 35, 36]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст поняття «авторське право».
2. Розкажіть про об'єктів та суб'єктів авторського права.
3. Як виникло авторське право?
4. Що таке особисті немайнові і майнові права авторів?
5. Схарактеризуйте суміжні права.
6. Підготуйте індивідуальні есе за пропонованою тематикою:
 1. Авторське право і ЗМІ – проблеми правового регулювання.
 2. Проблеми авторського права в Інтернет.
 3. Інститут авторського права в системі українського права.
 4. Законодавче регулювання вільного використання об'єктів авторського права.
 5. Спадкування авторських прав.
 6. Авторське право і особливості правового регулювання відносин в авторському праві.
 7. Закони України як джерела авторського права.
 8. Міжнародні договори як джерела авторського права.

Тема 12. Свобода слова як принцип діяльності ЗМІ

План

1. Конвенція про захист прав людини і основних свобод.
2. Питання юридичної регламентації ЗМІ в Україні.
3. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини, ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права основні напрями інформаційної політики.

Рекомендована література

[1, 3, 4, 6, 8, 22, 23, 28, 31, 33, 35, 36]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Як ви розумієте свободу слова та свободу інформації?
2. Наведіть перелік суб'єктів інформаційних правовідносин.
3. Розкрийте юридичний зміст права на інформацію в Україні.
4. Розгляньте та схарактеризуйте Конвенцію про захист прав людини і основних свобод.
5. У чому суть юридичної регламентації ЗМІ в Україні?
6. Ознайомтесь та законспекуйте ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права основні напрями інформаційної політики.
7. Розкрийте основні положення Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини.
8. Фахівець у сфері медіа-права України розповідала, що коли вона спілкується з медіа-правниками з Великої Британії, то вони зазвичай говорять, що чим більше їм доводиться професійно стикатися із застосуванням ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (1950) Судом з прав людини у Страсбурзі, тим більше вони симпатизують положенням першої поправки до Конституції США (1791).
Які правові підходи забезпечення свободи масової інформації існують в сучасному світі? Окресліть європейську та американську парадигми свободи слова. Які стандарти свободи слова та свободи масової інформації визнаються юридично обов'язковими в Україні?
9. Поясніть співвідношення понять: «свобода масової інформації» та «право на доступ до публічної інформації».

Тема 13. Норми діяльності вітчизняних мас-медіа під час виборчих кампаній

План

1. Низка законів та офіційних документів, які регулюють діяльність ЗМІ під час виборів.
2. Використання журналістами своїх прав та обов'язків як учасників інформаційних процесів.
3. Міжнародна практика роботи ЗМІ під час виборів.

Рекомендована література

[1, 3, 4, 6, 8, 22, 23, 28, 31, 33, 35, 36]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Назвіть та схарактеризуйте основні закони та офіційні документи, які регулюють діяльність ЗМІ під час виборів.
2. Як можуть використовувати журналісти свої права та обов'язки?
3. У чому суть міжнародної практики роботи ЗМІ під час виборів?
4. Під час виборчої кампанії до Верховної Ради України одна з міських газет опублікувала замітку про кандидата у депутати, в якій зазначено, що 15 років тому він був звільнений від строкової військової служби через діагноз «олігофренія». Подавши позов до суду, кандидат стверджував, що даною публікацією були поширені відомості про його особисте життя. Журналісти ж заявили, що це зроблено для захисту суспільних інтересів. При цьому кандидат посилався на ст. 32 Конституції України, а журналісти – на практику застосування Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950), а також міжнародну практику тлумачення і застосування класичних правових норм про захист приватного життя.

Чи можна покласти в основу судового рішення в Україні практику Європейського суду з прав людини? Яке місце займають ці рішення в правовій системі України? Дайте правову оцінку аргументам сторін.

Тема 14. Редакційні принципи Бі-Бі-Сі

План

1. Дотримання найвищих редакційних стандартів та етичних норм.
2. Публічно проголошені цілі.
3. Підготовка авторів і редакторів програм.

Рекомендована література

[1, 3, 4, 6, 8, 22, 23, 28, 31, 33, 36]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Розкажіть про втілення професійних стандартів британської телерадіомовної компанії ВВС у медіа-просторі України.
2. Поміркуйте, чому саме Бі-Бі-Сі стала законодавицею у встановленні журналістських стандартів?
3. Де можна ознайомитися з повним текстом «Редакційних настанов ВВС»?
4. Сформулюйте основні редакційні цінності Бі-Бі-Сі.
5. Назвіть принципи подачі новин Бі-Бі-Сі.
6. Що вам відомо про україномовний збірник «Редакторських настанов Бі-Бі-Сі для авторів випусків новин та інформаційних програм»?
7. Чому безсторонність - основна цінність Бі-Бі-Сі, що поширюється на всі програми та служби? Відповідь обґрунтуйте.

Тема 15. Декларація принципів американського товариства редакторів газет

План

1. Декларація принципів як зразок найвищого етичного і професійного поведіння.
2. Основні статті та вимоги.

Рекомендована література

[1, 3, 4, 6, 8, 22, 23, 28, 31, 33, 35]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що вам відомо про історію створення Декларації принципів американського товариства редакторів газет?
2. Ознайомтесь та схарактеризуйте статті «Відповідальність», «Свобода преси», «Незалежність» із Декларації принципів американського товариства редакторів газет.
3. Схарактеризуйте статті «Правда і точність», «Неупередженість» та «Порядність» із Декларації принципів американського товариства редакторів газет.
4. З якими цитатами вітчизняних журналістів, науковців та письменників ви можете беззаперечно погодитися, а з якими – ні? Обґрунтуйте свою думку.

Ми, журналісти, змушені існувати в умовах компромісу між владою та власною совістю, межу якого кожен окреслює згідно зі своїми моральними принципами (Ірина Ванникова).

Який першокласний публіцист не починав із журналістського хуліганства? (Мирослав Маринович)

Мовцеві агресивного типу не варто вести новини. Новини – це доля толерантних і врівноважених людей (Володимир Різун).

Журналістику затопила хвиля дрібних тем і дрібних жанрів (Ігор Михайлин).

За теперішньої влади легше працювати – якщо повністю при стати на пропоновані правила гри (Андрій Куликов)

Прес-служби багатьох відомств, особливо силових, виконують функції цензорів, дбаючи насамперед про честь мундира, а не про громадські інтереси (Володимир Здоровега).

Гроші, становище, визнання – річ вторинна. Здебільшого вони приходять, в тій чи іншій пропорції, але не як міра успіху самі по собі, а як супутній фактор (Юрій Макаров)

Журналістика – той інститут суспільства, який мусить бути над політикою і водночас бути в опозиції до будь-якої

влади, бо інакше можновладці дрімають або дозволяють собі забагато (Юрій Бідзіля).

Журналістський твір пишеться на основі фактів. Можна сказати і по-іншому: в основі будь-якого твору лежить факт – це аксіома (Віталій Карпенко).

Не змінилася телекартинка, вона така ж липка та ядуча, як розлитий на паркеті лимонад (Сергій Жадан).

Особливо щедро пересипають журналісти метафорами свої матеріали тоді, коли відчувається певний брак фактичної інформації (Борис Потятинник).

Професійна етика не може суперечити загальнолюдській моралі. Суспільство завжди віддаватиме перевагу правді й толерантності, а не викривленню фактів чи заангажованості (Галина Пагутяк).

Тема 16. Західний досвід саморегуляції журналістського середовища

1. Французькі закони про пресу та журналістів від 1881, 1935—1974 рр.: аналіз загальних тенденцій.
2. Французька комісія з прес - картки: хто має і хто не має права називатися журналістом.
3. Західні етичні кодекси журналістів: провідні завдання та реальна сфера впливу.

Рекомендована література

[1, 3, 4, 6, 8, 22, 23, 28, 31, 33, 35, 36]

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте французькі закони про пресу та журналістів від 1881, 1935—1974 рр.
2. Хто має і хто не має права називатися журналістом відповідно до основних положень французької комісії?
3. Назвіть відомі вам західні етичні кодекси журналістів.

4. Сформулюйте провідні завдання та реальну сферу впливу, які зазначені в етичних кодексах журналістів.

IV. Рекомендована література

Базова

1. Гуз А. М. Історія захисту інформації в Україні та провідних країнах світу : навч. посіб. Київ : КНТ, 2007.
2. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід. Київ : ІМІ, МО захисту свободи слова «Репортери без кордонів», 2002.
3. Приступенко Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації : навч. посіб. Київ, 2011.
4. Петрова Н. Медіа-право. Київ, 2007.

Допоміжна

5. Авраамов Д. С. Профессиональная этика журналиста. Москва : Мысль, 1991.
6. Брижко В. Методологічні та правові засади упорядкування інформаційних відносин : монографія. Київ : ТОВ “ПанТот”, 2009.
7. Грищенко І. Інститути дифамації та оціночних суджень і українське законодавство щодо захисту честі, гідності та ділової репутації фізичної особи. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. 2015. №1 (6). С. 8-13.
8. Декларация обязанностей и прав журналистов. Франция: общие сведения о праве по вопросам печати. 1995. №37. Рос.-фр. Сер. Информационные и учебные материалы.
9. Європейські стандарти у галузі суспільного мовлення. URL : <http://medialaw.org.ua/library/yevropejski-standarty-u-galuzi-suspilnogo-movlennya/>
10. Закон України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>

11. Закон України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/917-19>
12. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів». URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80>
13. Закон України «Про державну таємницю». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
14. Закон України «Про доступ до публічної інформації». URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
15. Закон України «Про інформацію». URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
16. Закон України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України» URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1227-18>
17. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості. Львів : Паіс, 2004.
18. Інформаційний простір України : словник-довідник законодавчих термінів : довідково-навчальне видання. Київ : «Освіта України», 2008.
19. Інформація та реклама в Україні : зб. законодав. і нормат. актів: (офіц. текст) / упоряд. Ю. В. Паливода. Київ, 2010.
20. Конституція України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
21. Кримінальний кодекс України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
22. Кузнецова О. Д. Правові норми журналістики України: посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім.І.Франка, 2006.
23. Місьо М., Петрова Н., Ситцевой В. Правничі засади діяльності журналістів в Україні. Київ : Айрекс Про Медія, 2000.
24. Марущак А. Доступ до інформації : права журналістів. URL : http://www.uapp.org/uk/legal_library/11/21.html.
25. Марущак А. І. Інформаційне право : доступ до інформації : навч. посіб. Київ : КНТ, 2007.
26. Міжнародні стандарти свободи слова : збірник публікацій міжнародної організації «Артикль 19». Київ : Міленіум, 2003.

27. Москаленко А. З. Теорія журналістики : підручник. Київ : Експрес-об'ява, 1998.
28. Основи інформаційного права України : навч. посіб./ В. С. Цимбалюк, В. Д. Гавловський, В. М. Брижко; за ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного та П. В. Мельника. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Знання, 2009.
29. Палагнюк Ю. В. Регулювання реклами та спонсорства в аудіовізуальних медіа в Європейському Союзі: приклад для України. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASPmeta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npchdupol_2009_110_97_25.
30. Прайс М. Телевидение, телекоммуникации и переходный период: право, общество и национальная идентичность. Москва, 2000.
31. Практичні поради журналістам, які відстоюють принципи свободи слова. Київ : ІМІ, 1998.
32. Приступенко Т. О. Деякі аспекти правового регулювання засобів масової інформації України : наукові записки Інституту журналістики. 2005. Т. 12.
33. Рішення Європейського суду з прав людини щодо доступу до інформації / за заг. редакцією Шевченка Т. С., Павліченка О. М. Київ : ФОП Москаленко О. М., 2015.
34. Саруханов В. А. Азбука телевиденья. Москва : Аспект Пресс, 2003.
35. Свобода вираження поглядів: практика Європейського суду щодо України / Інститут Медіа Права ; за редакцією Т. Шевченка, А. Балацько]. Київ : Фенікс, 2012.
36. Цимбалюк В.С. Інформаційне право (основи теорії і практики) : монографія. Київ : «Освіта України», 2010.